

ODLIKOVANJA MIROSLAVA I BELE KRLEŽE

Na dvadesetu godišnjicu smrti Miroslava Krleže, 29. prosinca 2001., konačno je ispunjeno dano obećanje; svečano je u nazočnosti predsjednika Republike Hrvatske, gospodina Stjepana Mesića, gradonačelnika grada Zagreba, gospodina Milana Bandića, ravnatelja Muzeja grada Zagreba, gospodina Vinka Ivića te ostalih osoba iz svih područja zagrebačkoga društvenog, političkog i kulturnog života, poštovatelja velikog književnika i prijatelja, otvorena "Memorija Miroslava i Bele Krleže", na Krležinu Gvozdu 23a, u Zagrebu.

Memorija je nastala donacijom prim. dr. Krešimira Vranešića iz Zagreba, koji je kao univerzalni nasljednik Krležinih darovao gradu Zagrebu navedeni stan sa svim pripadajućim inventarom. Stan - memorijalna zbirka Krležinih povjerena je na brigu i upravljanje Muzeju grada Zagreba. Prema muzeološkom programu profesora Slavka Šterka, muzejskog savjetnika u tome Muzeju, zbirku je uredio arhitekt Željko Kovačić. Šećući tako prebivalištem Krležinih posljednjih triju desetljeća njihova života, susrećemo se sa stvarima iz njihova svakodnevnog života i bibliotekom od 4500 naslova. Sam Krleža je, prema zapisu E. Čengića, u svibnju 1981., između ostalog, glede ovog stana rekao: "... U čudnim našim prilikama, održavanje ovog stana znači veliku investiciju, a takvog faktora tko bi to izveo, u mom slučaju teško da ima. Ali, ako je nekome stalo da sačuva uspomenu na jednog pjesnika i jednu glumicu koji su tu živjeli tri decenije, neka to učini." (1) I, učinjeno je.

Miroslav Krleža rodio se u Zagrebu 7. srpnja 1893., gdje je i umro 29. prosinca 1981. Supruga Bela, kazališna glumica, rođena Leposava Kangrga 26. listopada 1896. u Senju, umrla je u Zagrebu 23. travnja 1981. Očito da veliki književnik nije mogao preboliti njezin odlazak. Glede toga, iz sjećanja Enesa Čengića čitamo Krležine riječi: "Dakle zbogom družo, vidjet ćemo se na drugom svijetu. Nije dobro gospodine, ovaj put zaista nije dobro ... Nisam Belinu smrt prebolio, nikada prag njene sobe, otkako je umrla, prekoračio nisam. I evo, polako za njom idem i ja. Pozvao sam Vas da sredimo ovozemaljske stvari, jer se spremam na daleko putovanje sa kojeg nema povratka." (2)

Miroslav Krleža bio je najvažnija i nezaobilazna figura kulturnog života Zagreba, a Gvozd je postao okupljalište sviju koji nešto znače u politici, književnosti, kazalištu i kulturi uopće. Izgleda da je bilo pitanje prestiža biti s Krležom u društvu.

U stanu - memorijalnoj zbirci, pored predmeta iz svakodnevnog života, izložene su fotografije, pisma, razni dokumenti, a našoj pažnji ne mogu izmaći ni mnogobrojne nagrade dodijeljene bračnom paru Krleža: diplome, razne medalje i plakete, prigodničarske zlatne značke, nagrade s imenom raznih velikana iz područja društvenog, kulturnog i političkog života, izdavačkih i kazališnih kuća itd. Široj javnosti malo je poznato da su Bela, a posebice Miroslav Krleža, kao istaknute osobe kulturnog života, bili dobitnici niza domaćih i stranih državnih odlikovanja, o kojima će ovdje i biti riječ.

Za svoj rad i doprinos sveopćoj kulturi Miroslav Krleža dobio je u bivšoj Jugoslaviji niz visokih odlikovanja:

Orden junaka socijalističkog rada (3) Ukazom broj 169 predsjednika Tita, od 19. prosinca 1953., odlikovan je 10. siječnja 1954. u povodu 60-te godine života i za ... "pokazane izvanredne rezultate u opšte društvenoj delatnosti a naročito na književnom području čime je stekao zasluge od opšteg značaja za izgradnju socijalizma i za jačanje moći i ugleda Federativne Narodne Republike Jugoslavije". Povelja je dimenzija 35 x 55 cm, od pergamentnog papira.

Na povelji o crveno-bijelo-plavoj vrpici visi pečat Kancelarije ordena predsjednika Republike, u drvenom etuiju promjera 65 mm. Povelju je potpisao šef Kan-

celarije Marko Vučković. Mala je oznaka od crvene rips svile sa središnjom zlatnom prugom. (Tabla I., 1, 2.)

Orden Republike sa zlatnim vijencem (4) na osnovi Ukaza predsjednika Tita broj 68 od 17. travnja 1963. dobio je "povodom sedamdesetogodišnjice života, a za naročite zasluge na polju javne delatnosti kojom se doprinosi opštem napretku zemlje".

Na povelji dimenzija 34,50 x 49 cm, koju je potpisao šef Kancelarije ordena predsjednika Republike Marko Vučković, na crveno-bijelo-plavoj vrpici visi pečat Kancelarije promjera 65 mm u drvenom etuiju. (Tabla I., 3, 4.)

Orden bratstva i jedinstva sa zlatnim vijencem (5) na osnovi Ukaza predsjednika Tita broj 27 od 17. travnja 1972. dobio je za "... izuzetne zasluge za osnivanje i dugogodišnje rukovođenje radom Jugoslavenskog leksikografskog zavoda, za stvaranje i izdavanje niza enciklopedijskih izdanja, te posebno za dovršenje velebnog djela povijesti i kulture naših naroda, "Enciklopedije Jugoslavije", što je dragocjen naučni doprinos izučavanju i spoznaji našeg vlastitog života, prilog jačanju bratstva i jedinstva naših naroda i narodnosti".

Prema pisanju zagrebačkog "Večernjeg lista" od 25. IV. 1972. pod velikim naslovom "Priznanje za veliko djelo", doznajemo da je predsjednik Josip Broz osobno, na prigodnoj svečanosti 24. travnja 1972., točno u podne, u vili "Zagorje" na zagrebačkom Pantovčaku, u današnjim Predsjedničkim dvorima, u nazočnosti glavnih urednika pojedinih izdanja tadašnjeg Jugoslavenskog leksikografskog zavoda, predstavnika organa upravljanja, poznatih umjetnika, znanstvenih i kulturnih djelatnika Zagreba, te istaknutih republičkih funkcionara, između ostalih Jakova Blaževića, Milke Planinc, Jure Bilića i Josipa Vrhovca, predao Krleži ovaj orden.

Povelja je dimenzija 34,50 x 49 cm, na kojoj o crveno-bijelo-plavoj vrpici visi pečat Kancelarije ordena predsjednika Republike, promjera 65 mm, u drvenom etuiju. Povelju je potpisao šef Kancelarije Milorad Erceg. Mala je oznaka od bijele moarirane svile, sa zlatnim državnim grbom u sredini i s po jednom državnim trobojnicom uz rubove. (Tabla II., 5, 6.)

Ordenom Jugoslavenske zvijezde s lentom (6) predsjednik Republike Josip Broz Tito odlikovao je 28. lipnja 1973. Miroslava Krležu u povodu 80-te godišnjice života i 60-te godišnjice stvaralačkog rada, "... za izvanredne zasluge u razvijanju naše književnosti i kulture na temeljima revolucionarne marksističke misli, za velika književna dela koja su obogatila našu i svetsku literaturu i doprinela razvijaju svesti naših građana u borbi za socijalizam".

Povelja je dimenzija 36 x 49 mm, a na njezinu dnu o crveno-bijelo-plavoj vrpici visi pečat Kancelarije ordena u drvenom etuiju promjera 65 mm. Povelju je potpisao osobno predsjednik FNRJ Josip Broz Tito. (Tabla II., 7, 8.)

Na svečanosti u Banskim dvorima na današnjem Trgu Sv. Marka u Zagrebu, 24. listopada 1973., Miroslavu Krleži predao je orden, zajedno s poveljom, predsjednik Sabora SR Hrvatske Jakov Blažević, u nazočnosti tada aktualnih političkih

i kulturnih radnika Hrvatske: dr. Vladimira Bakarića, Milke Planinc, dr. Ive Perišina, dr. Slavka Komara, dr. Predraga Vranickog, Josipa Vrhovca, Pere Cara, Milutina Baltića, Antuna Augustinčića, Frane Kršinića, Krste Hegedušića, Marijana Matkovića, Vojina Jelića, Mirka Božića, Predraga Matvejevića i Bele dakako. Jakov Blažević, obraćajući se odlikovanom Krleži, između ostalog je rekao: *“Vi ste onaj, družo Krleža, kako Vam poručuje drug Tito u pismu, koji ste svojim velikim djelom u dugom vremenskom razdoblju dali pečat našoj kulturi, opredijeljen i angažiran za stvar slobode i progresa što potvrđuju i Vaše misli o vječito - angažiranoj umjetnosti. Pod Vašim rukovodstvom stvoreno je najepohalnije djelo naše kulture: Enciklopedija Jugoslavije, to neprocjenjivo blago naše sadašnjosti.”* (7)

Krležine riječi zahvale nisu prenijeli ni agencija “Tanjug” niti “Vjesnik”, nego “Vjesnik u srijedu” od 31. listopada 1973., a između ostalog rekao je: *“Zahvaljujući drugu Predsjedniku na ovom priznanju, još svojevremeno pismeno, ja sam naročito naglasio da smatram da se moja uloga u okviru našeg pokreta u svakom slučaju precjenjuje i preuveličava, a to mislim i danas. Ja sam bio jedan skroman član ove Partije, godinama u raznim amplitudama spram njenih stavova i tako dalje, a onda sam činio što sam mogao kao svoju dužnost partijsku.”* (8)

Španjolska republikanska odlikovanja, utemeljena u obliku medalja, za vrijeme španjolskoga građanskog rata 1936.-1939., bila su utemeljena 1938. godine, i to: *Medalla del Valor* (Medalja za zasluge), *Medalla del Deber* (Medalja za vojne zasluge), *Medalla de Sufrimientos por la Patria* (Ranjenička medalja), *Medalla de la Libertad* (Medalja za slobodu), *Medalla de la II. a Guerra de Independencia* (Ratna medalja za nezavisnost) i *Medalla de las Brigadas Internacionales* (Medalja za internacionalne brigade).

Orden oslobođenja Španjolske (*Orden de la liberacion de España*) utemeljila je u Parizu 3. rujna 1947. španjolska Republikanska vlada, inače formirana u izbjeglištvu, u Meksiku 1945. godine.

Utemeljenjem i dodjelom Ordena oslobođenja Španjolske, Republikanska vlada, tada u emigraciji, željela je nagraditi usluge onih Španjolaca i stranaca koji su se istaknuli u obrani Španjolske Republike, ili su sudjelovali u borbi za povrat demokratskih prava čovjeka. Među prvima, koji je posmrtno dobio najviši stupanj ovog ordena 1948. godine, bio je legendarni mađarski general iz španjolskog rata za nezavisnost Zalka Mate, odnosno general Lukacs, komandir 45. republikanske divizije, a koji je poginuo u akciji 11. lipnja 1937. kod Huesca. (9)

Orden oslobođenja Španjolske reda Komendador Miroslavu Krleži je, na osnovi dekreta od 30. ožujka 1954., dodijeljen u Parizu 14. travnja 1954. Diploma je registrirana pod brojem 94. Krleža je ovaj orden dobio na vrpci od moarirane svile crveno-žuto-ljubičaste boje, dimenzija 38 x 52 mm, s rozetom u istim bojama promjera 27 mm. Vrpca na poledini ima dvije igle za pričvršćenje.

Avers ordena: bijeli, zlatno obrubljeni križ promjera 41 mm, s ovalom od maslinove grančice lijevo i hrastove grančice desno, dužine 52 mm. U sredini križa medaljon je promjera 18 mm, u kojem na zlatno uokvirenoj crveno emajliranoj

traci zlatnim slovima piše REPUBLICA ESPAÑOLA, a u sredini je španjolski kraljevski grb.

Revers ordena: sve isto kao na aversu, ali s tekстом PATRIA * LIBERTAD * REPUBLICA, a u medaljonu su četiri španjolske zastave na stijegu.

Mali znak ordena izrađen je u obliku dugmeta za manžete, od dviju metalnih pločica spojenih vijkom i maticom, promjera 18 mm, identičan medaljonu na ordenu.

Povelja o dodjeli dimenzija je 53 x 65 cm, ispisana kaligrafski u boji i bogato urešena slikarijama. (Tabla III., 9, 10 a, b.)

Orden je izradila kuća "Arthus Bertrand" iz Pariza.

Inače, španjolska Republikanska vlada u izbjeglištvu ustanovila je u Parizu 1961. godine i novi Orden de la Lealtad a la Republica Española (Orden odanosti Španjolskoj Republici).

Kad odlaze u inozemstvo na veća putovanja, službena ili prijateljska, (na kakva je često, po cijelom svijetu, odlazio predsjednik bivše Jugoslavije, Josip Broz Tito), šefovi država sa sobom su uglavnom vodili i pojedine predstavnike političkog, kulturnog, odnosno gospodarskog života. Josip Broz je pritom većinom koristio školski brod ratne mornarice "Galeb". Godine 1962. bilo je organizirano državničko putovanje u UAR - Egipat i Sudan. Pored predsjednikove supruge i službenih osoba u predsjednikovoj pratnji, na putovanju je bio i bračni par Krleža, koje je Josip Broz držao svojim prijateljima.

Prema ustaljenom običaju u većini država, svaka osoba, nazočna u pratnji šefa države, također može dobiti, prema pravilima zemlje domaćina, određena odlikovanja, već prema svom rangu. Na tom putovanju, tadašnji predsjednik UAR, Gamal Abdel Naser, odlikovao je Miroslava Krležu egipatskim Ordenom Republike, a Belu Krležu Ordenom Al - Kamal, II. reda. Istom prigodom predsjednik Tito odlikovan je egipatskim Ordenom Nila.

Orden Republike ustanovila je, uredbom broj 333, egipatska vlada godine 1953., kao nagradu za izvanredne građanske, odnosno vojne zasluge, u pet stupnjeva.

Miroslav Krleža primio je ovaj orden u stupnju *Velike lente ordena Republike*.

Znak ordena promjera je 60 mm, visi na lenti, a sastoji se od desetokrake granatirane zlatne zvijezde, na kojoj je položena zlatnoplava emajlirana petokraka zvijezda, konveksnih krakova. U središnjem crveno emajliranom medaljonu zlatno je izveden arapski natpis, uokviren zlatnom zrnatom vrpcom.

Zvijezda ordena promjera je 95 mm i identična je znaku ordena.

Lenta ordena široka je 100 mm, od ripsa, zelene boje, s po jednom 10 mm širokom prugom uz rub, i s crvenim rubom.

Povelja je od pergamenta dimenzija 29,5 x 45,5 cm, ispisana arapskim pismom. (Tabla IV., 11, 12.)

Jubilarna medalja "Dvadeset godina pobjede u velikom Domovinskom ratu 1941 - 1945 gg" uručena je Miroslavu Krleži na osnovi Ukaza Prezidijuma Vrhovnog sovjeta SSSR od 7. svibnja 1965. godine, dana 30. lipnja 1965., uz Uvjerenje A broj 004357.

Medalja je osnovana 1958. godine. Medalja je dvostrana, od pozlaćene legure, promjera 30 mm i debljine 3 mm.

Avers: na postolju iznad dviju grančica, u dnu medalje, stoji polulijevo okrenut sovjetski vojnik, koji lijevom rukom drži dijete u naručju, a u desnoj ruci drži mač. Lijevo od vojnika brojka je 1945, a desno brojka 1965.

Revers: u sredini medalje zrake su, preko njih je izveden rimski broj XX, između njegovih desetica petokraka je zvijezda. Uz rub je tekst: DVADESET GODINA POBJEDE U VELIKOM DOMOVINSKOM RATU 1941 - 1945 gg.

Opis vrpce: medalja visi na crvenoj vrpici s crvenom i zelenom prugom uz desni rub i tanko zeleno obojenim rubom. Vrpca je složena u peterokut, na metalnoj podlozi, s crvenom bojom prema sredini.

Uvjerenje je od debljeg papira, dimenzija 80 x 110 mm, savijenog u obliku dva lista sa četiri stranice. Na prvoj vanjskoj stranici državni je grb, naziv države i naziv uvjerenja; na drugoj je stranici naziv medalje i slika aversa; na trećoj su stranici ime i prezime odlikovanog, datum donošenja uvjerenja i naziv donosioca, naziv medalje i datum njezina uručenja te otisak pečata donosioca i potpis sekretara. Na četvrtoj, stražnjoj stranici broj je uvjerenja, a može se pretpostaviti i broj medalje. (Tabla V., 13 a, b, 14 a, b.)

Orden zastave Narodne Republike Mađarske (*Magyar Nepköztársaság Zászlórendje*) utemeljen je Zakonom broj 5 iz 1953., odnosno zakonskim dekretom broj 35 iz 1963. godine. To je orden za građanske zasluge, utemeljen u tri stupnja. Predsjednički savjet Narodne Republike Mađarske dodijelio je Miroslavu Krleži prvi stupanj ovog ordena 5. studenog 1979. godine, za "*povijesni prikaz mađarskog i jugoslavenskih naroda, za zasluge u prijateljstvu naših naroda i za obogaćivanje kulture cijele Europe, te kao priznanje za njegovo uzvišeno djelovanje*".

Ovaj je orden izveden u obliku osmokrake zvijezde, granatiranih i kaneliranih krakova, s kraćim kracima između duljih. U sredini zvijezde mađarska je zastava, obrubljena otvorenim lovorvijencem s 10 rubina.

Povelja je dimenzija 21 x 31 cm. (Tabla VI., 15, 16.)

Miroslav Krleža odlikovan je i **Ordenom zastave rada Njemačke Demokratske Republike** (Orden "Banner der Arbeit"), koji je utemeljen 4. kolovoza 1954., u jednom redu, i dodjeljivan je pojedincima i kolektivima za istaknute zasluge u zalaganju za unapređenje proizvodnje. U jednoj je godini mogao biti dodijeljen samo 70 puta. Dodjela je priređivana na poticaj Predsjednika Vlade DDR, obično svakog 1. svibnja i 7. listopada u godini.

Opis ordena: orden se sastoji od zlatnog medaljona s državnim grbom DDR, okrunjenog lepršajućom crvenom zastavom na kojoj je tekst "Banner der Arbeit".

Oko medaljona su po dva žitna klasa obujmljena dva puta s obje strane vrpčama s državnom zastavom, kao i u dnu ordena. Revers ordena je gladak.

Vrpca ordena: orden visi na dvije vrpce preklopljene u peterokut, na metalnoj podlozi. Gornja je crvena, u boji komunizma, a druga donja jest crveno-crno-žuta, u bojama državne zastave. Inače vrpca koja se nosi na uniformi crvene je boje, sa srednjom prugom u bojama državne zastave.

Nažalost, u raspoloživom materijalu nema podataka o tome za što je Krleža odlikovan ovim ordenom, niti kada je odlikovan. (Tabla VI., 17.)

Belu Krležu predsjednik Josip Broz Tito odlikovao je *Ordenom rada sa crvenom zastavom*, (10) Ukazom broj 40 od 27. travnja 1961., za "naročito zalaganje i postignute uspehe u socijalističkoj izgradnji naše zemlje".

Povelja je standardnog formata 38 x 49 cm, s pečatom Kancelarije ordena predsjednika Republike, u drvenom etuiju promjera 65 mm, pričvršćenim na diplomu crveno-bijelo-plavom vrpcom. Povelju je potpisao šef Kancelarije Marko Vučković. Mala je oznaka od plave rips svile s crvenom prugom po sredini. (Tabla VII., 18, 19.)

Prema zapisima E. Čengića, u razgovoru vođenom u ožujka 1978., Bela je pričala da je predsjedniku Titu, neposredno nakon dodjele ordena na Brijunima rekla: "...Dobila sam od Vas orden, pa sam dužna da Vam se najljepše zahvalim. Ali mi zapravo nije jasno zašto sam ga dobila?" Predsjednik joj je odgovorio: "...Dobila si ga jer si pedeset godina izdržala s Krležom." (11)

U UAR, tijekom putovanja sa suprugom Miroslavom, u pratnji predsjednika Tita, Bela Krleža dobila je od predsjednika Nasera egipatski *orden Al Kamal II. stupnja*.

U sjećanjima Enesa Čengića čitamo da je Bela kazala: "Dobila sam i od Nasera divan orden kad smo s Titom bili u Egiptu. Bila sam došla u napast da od njega načinim broš i da ga nosim, ali ne, neću nipošto, ne bih iz poštovanja." (12)

Orden Al Kamal ustanovljen je 1915. godine, u tri stupnja, kao nagrada damama, domaćim i stranim, za njihov doprinos napretku Egipta. Razlika između republikanskog i kraljevskog oblika ordena jest u tome što republikanski orden ne visi na kruni, nego na egipatskom grbu u obliku orla.

Znak ordena sastoji se od deset krakova koji su naizmjenice od ornamenta i stiliziranog plavo emajliranog ljiljana, sve bogato ornamentirano. Vrhovi krakova naizmjenice su, uz ornamente plavo, a uz ljiljane crveno emajlirani. U središnjem crveno emajliranom medaljonu izveden je zlatnim slovima arapski natpis AL KAMAL.

Vrpca širine 32 mm složena je u obliku vezanke, u sredini s rozetom promjera 17 mm, od srebrene je moarirane svile, žuto obrubljena.

Povelja je dimenzija 26 x 40,5 cm, ispisana arapskim pismom.

(Tabla VII., 20, 21.)

Kad je Miroslav Krleža umro, njegova imovina zajedno s dokumentacijom i odlikovanjima u stanu na Gvozdu zapečaćena je, a pripremana je službena sahrana. Iz sjećanja Enesa Čengića (17) doznajemo: "... *Za razgovora u Kabinetu predsjednika Jakova Blaževića, neposredno poslije Krležine smrti, pitali su me za odlikovanja, domaća i strana, no kako je sve bilo zapečaćeno u stanu na Gvozdu odlučeno je da se u evidenciji vidi koja domaća odlikovanja Krleža ima, te da se takva za sahranu posude ili iz Kancelarije ordenja ili eventualno od nekih imalaca takvih odličja.*" (13)

Rješenje je očito pronađeno, jer za sahrane je iza lijesa nošen jastučić s odlikovanjima. Odlikovanja i povelje čuvaju se i djelomično su izloženi u "Memoriji Miroslava i Bele Krleže".

Hrvatska država odužila se velikom književniku post mortem, dodjelom odličja *Velereda kralja Dmitra Zvonimira s lentom i Danicom* (14), koje mu je dodijelio predsjednik Stjepan Mesić svojom odlukom broj 2402 od 14. prosinca 2000., "...*za izniman doprinos hrvatskom književnom, kulturnom i znanstvenom stvaralaštvu XX. stoljeća*". Uz odlikovanje je izdana i povelja, dimenzija 21 x 29,5 cm. (Tabla VIII., 22, 23.)

Odlikovanje je preuzeo prim. dr. Krešimir Vranešić, koji se pri svečanoj dodjeli obvezao odličje predati u "Memoriju Miroslava i Bele Krleže" u trenutku njezina otvaranja. Od primarijusa Vranešića, na otvaranju Memorije, odlikovanje je u ime Grada Zagreba preuzeo gradonačelnik, gospodin Milan Bandić. Odlikovanje se s poveljom čuva u Memoriji.

Da zaključimo: kolekcija odlikovanja Miroslava i Bele Krleže malena je ali vrijedna, i prema osobama koje su ih primile, i prema primjercima odlikovanja u njoj, posebice s obzirom na visinu njihova ranga u odnosu na druga odlikovanja. Isto tako, mnoga od tih odlikovanja danas su već rijetkost jer su zapravo stariji tip njihova otkova.

Slikovni prilog snimio je akad. slikar - grafičar Miljenko Gregl, fotograf Muzeja grada Zagreba.

Zahvaljujem na pomoći prof. Slavku Šterku, mr. Maji Šojat-Bikić, Marini Smokvini, djelatnicima Muzeja grada Zagreba, Edgaru Fabriju i prim. dr. Krešimiru Vranešiću, koji su mi stručnim i tehničkim savjetima pomogli pri izradi ovoga članka.

LITERATURA

1. *Stanko Lasić*, "KRLEŽA kronologija života i rada", Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1982.
2. *Enes Čengić*, "S Krležom iz dana u dan": 1. "Balade o životu koji teče" (1956 - 1975), 2. "Trubač u pustinji duha" (1975 - 1977), 3. "Ples na vulkanima" (1975 - 1977), 4. "Vjesnik smrti" (1980 - 1981), "GLOBUS", Zagreb, 1985.
3. *Enes Čengić*, "S Krležom iz dana u dan": 1. "Post mortem, I" (1981 - 1988), 2. "Post mortem, II" (1989 - 1990), "Svjetlost", Sarajevo, "Mladost", Zagreb, 1990.

4. *Makai Agnes*, "A spanyol Köztaraszasagi Kitüteesek", Orszagos Hadtörténeti Múzeum, Budapest.
5. *Robert Werlich*, "Orders and Decorations of all Nations", II. izdanje, 1974., Quaker Press, New York, USA.
6. *Paul Ohm Hieronymussen*, "Handbuch europäischer Orden in Farben", Universitätsverlag Berlin, Politikens Forlag, Kopenhagen, 1966.
7. HRVATSKI LEKSIKON, svezak 2., L - Ž, "Naklada leksikon" d.o.o., Zagreb, 1997.
8. *Giudo Rosignoli*, "Ribbons of Orders, Decorations and Medals", Blandford Press Ltd, Poole, England, 1976.

Bilješke

- (1) Enes Čengić, "S Krležom iz dana u dan", knjiga 4., str. 266.
- (2) Ibid, str. 322.
- (3) Orden je utemeljen 8. XII. 1948. Ovaj su orden od svih jugoslavenskih književnika dobili samo Miroslav Krleža i književnik i nobelovac Ivo Andrić.
- (4) Orden je utemeljen 13. VII. 1960. u 3 reda, zakonom iz 1961. godine I. red je promijenjen u Orden Republike sa zlatnim vijencem.
- (5) Orden je utemeljen 15. VIII. 1948. u 3 reda, zakonom iz 1961. godine I. red je promijenjen u Orden bratstva i jedinstva sa zlatnim vijencem.
- (6) Orden je utemeljen 1. II. 1954. u 3 reda, zakonom iz 1961. godine I. red je promijenjen u Orden Jugoslavenske zvijezde s lentom.
- (7) Stanko Lasić, "Krleža - kronologija života i rada", str. 419.
- (8) Ibid, str. 420.
- (9) Makai Agnes, "A spanyol Köztaraszasagi Kitüteesek", str. 22.
- (10) Orden je utemeljen 1. V. 1945. u tri reda, zakonom iz 1961. godine I. red je promijenjen u Orden rada s crvenom zastavom.
- (11) Enes Čengić, "S Krležom iz dana u dan", knjiga 3., str. 43.
- (12) Enes Čengić, "S Krležom iz dana u dan", knjiga 3., str. 43.
- (13) Enes Čengić, "S Krležom iz dana u dan" (1981 - 1988) - Post mortem, I., str. 14
- (14) Velered kralja Dmitra Zvonimira s lentom i Danicom utemeljen je 9. lipnja 1992., a dodjeljuje se, između ostalog, i za iznimne uspjehe u kulturnom i humanitarnom djelovanju.
- (15) Dr. Đuro Vranešić (rođen u Dragoševcima na Žumberku 25. studenog 1897.- umro u Zagrebu 13. siječnja 1946.) bio je poznati zagrebački liječnik, koji je otvorio u zagrebačkom predjelu Zelengaj godine 1936. prvi sanatorij za živčane bolesti, u kojem je tijekom II. svjetskog rata skrivao i time spasio mnoge progonjene Židove i antifasiste, među kojima i Miroslava Krležu. Zbog njegova angažmana u povjerenstvima NDH, nakon završetka rata osuđen je na smrt i strijeljan. Poslije rata je, u znak zahvalnosti, brigu o sinu ubijenog liječnika, danas prim. dr. Krešimira Vranešića, preuzeo Miroslav Krleža. Temeljem Krležine posljednje volje primarius Vranešić postao je njegov univerzalni nasljednik, koji je svojom donacijom gradu Zagrebu omogućio uvjete za otvaranje navedene Memorije.

- (16) Fotografija na početku članka prikazuje bračni par Krleža ispred zgrade Hrvatskog narodnog kazališta, na dan njegova otvorenja nakon netom okončane obnove, 1969. godine (snimio fotoreporter "Večernjeg lista" iz Zagreba, g. Kelemenčić).
- (17) Enes Čengić (rođen u Foči, BiH, 4. IV. 1926. - umro u Zagrebu 17. VIII. 1994.), publicist i književnik, surađivao u listovima *Oslobodenje*, *Vjesnik*, *Večernji list*, *Politika*, *Delo*, *Večernje novosti*, *Danas*, *Svijet*, *NIN* i dr., u radijskim i televizijskim emisijama.
Najznačajniji dio svoje publicističke djelatnosti posvetio je Miroslavu Krleži, s kojim kontaktira od 1956., a intenzivnije od 1971. pa sve do književnikove smrti 1981. godine.
Na osnovi književnikove oporuke na njega je preneseno doživotno upravljanje svim autorskim, izdavačkim i reproducentskim pravima te zaštita Krležina književnog djela.
Između ostalog, autor je monografije *KRLEŽA*, te četiriju knjiga pod zajedničkim naslovom "*S Krležom iz dana u dan*", koncipiranih u formi dnevnika, od 1956. - 1981. Poslije književnikove smrti objavio je još dvije knjige u istoj formi pod nazivom *Post mortem* I., II. (1981. - 1990.).

SUMMARY

THE DECORATIONS OF MIROSLAV AND BELA KRLEŽA

The author briefly presents the *Miroslav and Bela Krleža Memorial Collection*, recently opened in Zagreb, and gives some short sketches from their life. He also describes the decorations awarded to Bela and Miroslav Krleža in their lifetime.

As a writer of world renown, Miroslav Krleža got many high decorations from the president of the former Yugoslavia, Josip Broz Tito: Order of the Hero of Socialist Work, Order of the Republic with Gold Wreath, Order of Brotherhood and Unity with Gold Wreath and Order of the Yugoslav Star with Sash. He also received many foreign awards: Spanish Republican Order of the Liberation of Spain of the Order of Comendador, Egyptian Great Sash of the Order of the Republic, Soviet Jubilee Medal "Twelve Years from Victory in the Great Homeland War 1941-1945", Order of the Flag of the People's Republic of Hungary and Order of the Working Flag of the German Democratic Republic. Post mortem the President of the Republic of Croatia Stjepan Mesić decorated Miroslav Krleža with the Croatian Great Order of King Dmitar Zvonimir with Sash and Morning Star.

The Krleža family orders are a small but very valuable collection.

Bela Krleža, an actress, was also decorated by the Yugoslav Order of Work with Red Flag and the Egyptian Order al Kamal 2nd Degree.

The orders and medals and the charters that go with them are kept in the Memorial Collection.

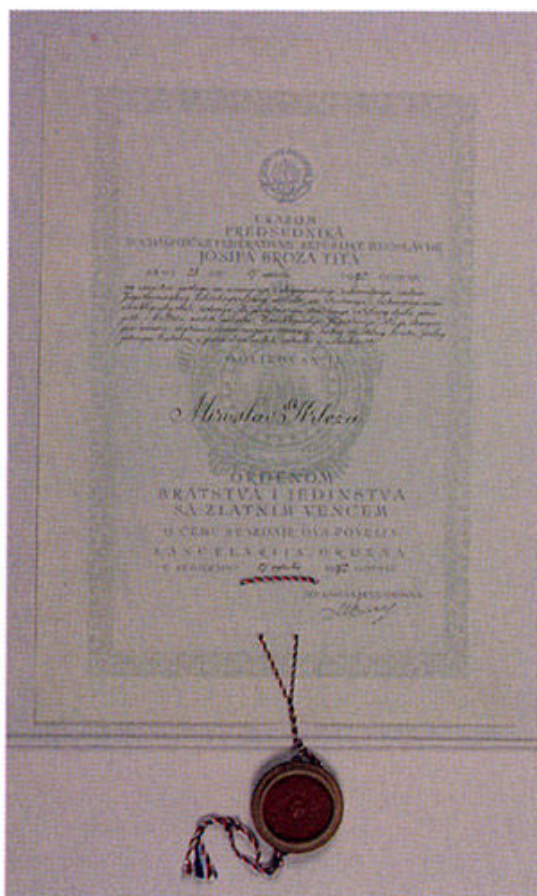
TABLA I.

1

2

3

4

TABLA II.

5

6

7

8

TABLA III.

9

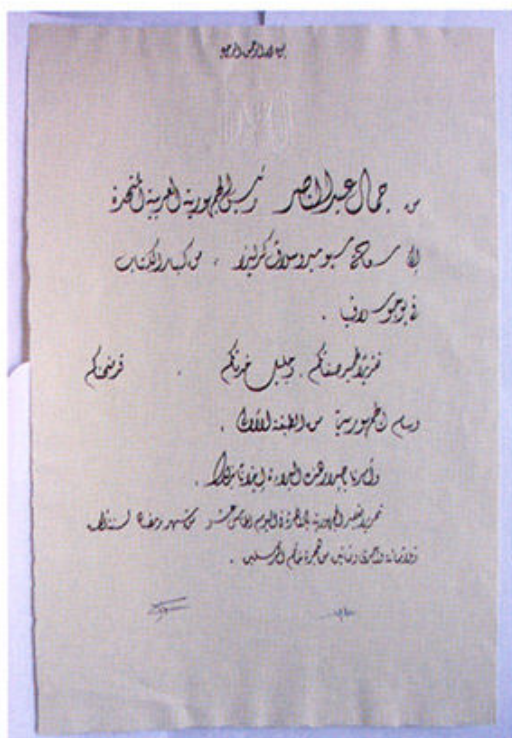
a

b

10

TABLA IV

11

12

TABLA V.

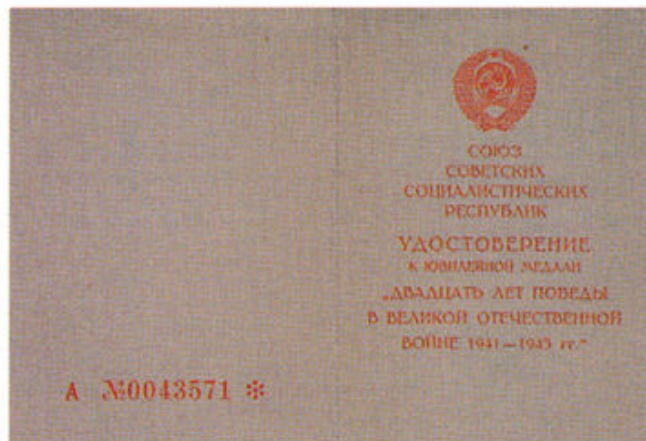
a

b

13

14a

14b

TABLA VI.

15

16

17

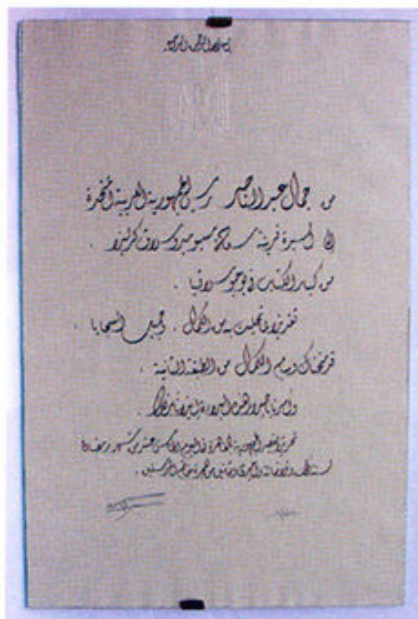
TABLA VII.

18

19

20

21

TABLA VIII.

22

23